

Notan förfaller: Ett manifest om utvecklingsskuld

By Björn Kenneth Holmström • 12/8/2025

I. Kroken: Säkerhetskravet

Om du tittar på världsläget idag – de handlingsförklamade regeringarna, de trasiga leveranskedjorna, ekosystemen som skriker i feedback-loopar – är det lätt att dra slutsatsen att vi leds av idioter, sociopater, eller både och.

Vi ser förklamningen i våra institutioner och vi letar efter en skurk. Vi skyller på "korruption". Vi skyller på "senkapitalism". Vi skyller på "woke-viruset" eller "smygande fascism". Vi antar att om vi bara kunde byta ut *människorna* på toppen mot bättre, smartare och mer etiska människor, så skulle maskinen börja fungera igen.

Vi har fel. Maskinen är inte trasig för att operatörerna är dåliga. Maskinen är trasig för att den är bankrutt.

Vi står inte inför en ledarskapskris. Vi står inför ett civilisatoriskt **säkerhetskrav** (margin call).

Under de senaste femtio åren har vi kört ett operativsystem designat för en värld av oändliga gränser (Stadie Orange) på en planet med hårda fysiska gränser. Vi har köpt vår tillväxt, vår stabilitet och våra teknologiska underverk på kredit. Vi betalade inte den fulla kostnaden för utvinningen vid kassan; vi sköt upp den. Vi flyttade kostnaderna för koldioxid, ojämlikhet och institutionellt förfall utanför balansräkningen och kallade dem "externaliteter".

Men i ett slutet system finns det inga "externaliteter". Det finns bara "senare".

Och "senare" är här nu.

Introduktion till utvecklingsskuld

Inom mjukvaruteknik finns ett begrepp som kallas "**teknisk skuld**". När man skriver snabb och slarvig kod för att leverera en produkt snabbt, drar man på sig en skuld. Det fungerar för stunden, men till slut blir koden så tilltrasslad att man inte kan lägga till nya funktioner utan att hela systemet går sönder. Man måste sluta bygga och betala av skulden (refaktorisera), annars dör mjukvaran.

Civilisationer samlar på sig en liknande skuld. Låt oss kalla det **utvecklingsskuld**.

Utvecklingsskuld är kostnaden för att använda ett enkelt operativsystem (Nivå 1-tänkande) för att hantera en komplex verklighet (Nivå 2-problem).

- Varje gång vi prioriterade **ordning** framför **anpassning**, drog vi på oss skuld.
- Varje gång vi prioriterade **vinst** framför **motståndskraft**, drog vi på oss skuld.
- Varje gång vi prioriterade **konsensus** framför **kompetens**, drog vi på oss skuld.

Vi har kört mjukvara från Stadie Orange – optimerad för tillväxt, konkurrens och utvinning – på en planetär hårddisk som nu är helt full.

"Polykrisen" är inget mysterium. Det är helt enkelt ränta-på-ränta-effekten på den skulden som förfaller till betalning på en och samma gång. Räntebetalningarna (klimatkatastrofer, krig, psykisk ohälsa) överstiger nu vår tillväxt.

Vi är insolventa. Och vi har bara två alternativ kvar:

1. **Hård konkurs (Hard Default):** Vi låter systemet krascha och betalar skulden med blod, kaos och en återställning till en lägre komplexitetsnivå.
2. **Strategisk omstrukturering:** Vi ansöker om företagsrekonstruktion (Chapter 11) för våra gamla operativsystem och reorganiserar oss under ett nytt avtal.

Detta är inte en moralpredikan. Det är en revision.

Notan ligger på bordet. Låt oss se vad vi är skyldiga.

II. Revisionen: Var gömmer sig skulden?

För att förstå varför systemet låser sig måste vi titta på balansräkningen. Vår civilisation misslyckas inte på ett specifikt sätt; den misslyckas i lager. Varje stadie i vår utveckling löste ett tidigare problem men introducerade en ny, dold kostnad – en skuld vi lovade att betala senare.

Här är var skulderna gömmer sig.

1. Den blå skulden: Stelhetsskatten

Tillgången: Stadie Blå gav oss **ordning**. Det byggde nationstaten, rättsstatsprincipen och de institutioner som lät främlingar lita på varandra. Det ersatte stamkaos med förutsägbar hierarki.

Blindfläcken: "Ordning är heligt; anpassning är svek."

Den ådragna skulden: Varje gång en institution prioriterade sin egen överlevnad framför sanningen, drog den på sig skuld. Varje gång en kyrka förnekade vetenskap, en byråkrati krossade en visselblåsare eller ett rättssystem ignorerade demografiska förändringar, flyttades en kostnad bort från böckerna. Man köpte kortsiktig stabilitet genom att undertrycka signalen om förändring.

Kostnaden: Institutionell sprödhet. Strukturer som inte kan böjas måste brista. Genom att undertrycka anpassning i decennier har våra institutioner förlorat sin elasticitet. De är nu så stela att även mindre påfrestningar får dem att spricka.

Verklig betalningsinställelse: Den totala kollapsen av tillit till auktoriteter. Vi bevitnar en "bankrusning" på trovärdighet. Media, regeringar och akademi är bankrutta eftersom de spenderade sin auktoritet på att skydda status quo istället för att anpassa sig till verkligheten.

2. Den orangea skulden: Externaliseringens tidsinställda bomb

Tillgången: Stadie Orange gav oss **välstånd**. Det låste upp vetenskap, kapitalism och individuell frihet. Det botade sjukdomar, byggde internet och lyfte miljarder ur fattigdom genom att optimera för tillväxt och effektivitet.

Blindfläcken: "Vinst är privat; kostnader är offentliga."

Den ådragna skulden: Det ekonomiska miraklet under 1900-talet var ett bokföringstrick. Vi behandlade atmosfären, haven och den sociala väven som "gratis soptippar" för vårt

avfall. Varje ton koldioxid, varje stört ekosystem och varje utnyttjad arbetare var en kostnad som flyttades bort från företagets balansräkning och stämplades som en "externalitet".

Kostnaden: Systemisk toxicitet. Vi har fyllt behållaren märkt "Bort". Det finns inte längre något "Utanför" att kasta våra kostnader i. Mikroplasterna i vårt blod, instabiliteten i jetströmmen och våra leveranskedjors bräcklighet är ränta-på-ränta-effekten av femtio år av "billig" tillväxt.

Verklig betalningsinställelse: Klimatkrisen och kampen om resurser. Naturen skickar nu inkassokravet. Den "vertikala kostnadskurvan" innebär att priset på nödvändigheter (mat, energi, vatten) nu kommer att stiga snabbare än vår förmåga att innovera, om vi inte omstrukturerar.

3. Den gröna skulden: Konsensuskatten

Tillgången: Stadie Grön gav oss **känslighet**. Det medförde medborgerliga rättigheter, miljömedvetenhet och erkännandet att olika perspektiv spelar roll. Det mjukade upp grymheten i Orange och stelheten i Blå.

Blindfläcken: "Inkludering är en ersättning för kompetens."

Den ådragna skulden: I vår iver att vara inkluderande monterade vi ofta ned mekanismerna för beslutsfattande. Vi ersatte "kompetenshierarki" med "konsensusens plattland". Varje gång vi försenade ett kritiskt infrastrukturprojekt i årtal på grund av processer, eller offrade en tydlig standard för att skona känslor, drog vi på oss skuld.

Kostnaden: Samordningsmisslyckande. Vi har nu empatin att *känna* de planetära problemen, men vi har monterat ned den exekutiva funktion som krävs för att *fixa* dem. Vi är förlamade av processande. Vi har möten om elden medan byggnaden brinner.

Verklig betalningsinställelse: De progressiva rörelsernas oförmåga att bygga fysiska saker. Vi ser oändligt "medvetandegörande" och "dialog", men ett katastrofalt misslyckande med att faktiskt bygga den infrastruktur för ren energi, bostäder och system som krävs för att lösa krisen vi bryr oss så mycket om.

Sammanfattning av huvudboken:

- **Blå** ruinerade vår **tillit**.
- **Orange** ruinerade vår **biosfär**.
- **Grön** ruinerade vår **handlingskraft**.

Vi står nu kvar med en värld som är stel, giftig och förlamad.

III. Metodiken: Hur du beräknar din skuld

Det är lätt att känna tyngden av denna skuld som en vag känsla av undergång. Men vag ångest är värdelös. För att lösa problemet måste vi gå från metafor till matematik.

Utvecklingsskuld är inte en känsla; det är en skuldpost. Och precis som vilken skuldpost som helst kan den beräknas.

Oavsett om du reviderar ett företag, en statlig myndighet eller ditt eget liv, dyker skulden alltid upp på tre specifika rader i balansräkningen.

1. Undvikandekostnaden

Vad du för närvarande spenderar på att ignorera verkligheten.

Detta är hyran du betalar för att upprätthålla en villfarelse. Det är energin som krävs för att undertrycka signalen om att systemet misslyckas.

- **För ett företag:** Pengarna som spenderas på lobbyverksamhet för att försena regleringar, PR-budgeten för att grönmåla en smutsig leveranskedja, eller de höga löner som betalas för att behålla utbränd talang i en toxisk kultur.
- **För en regering:** Subventionerna som betalas till döende industrier, polisens övertid som krävs för att hantera social oro, eller kostnaden för att bygga murar mot klimatmigranten.
- **Mätetalet:** Om du slutade betala denna kostnad imorgon, skulle verkligheten du ignorerar krascha in genom dörren? Om ja, är den kostnaden ränta på din skuld.

2. Saneringskostnaden

Vad du kommer att betala för att städa upp röran senare.

Detta är "ränta-på-ränta" som ackumuleras på eftersatt underhåll. Varje problem du ignorerar idag väntar inte bara; det växer.

- **För ett företag:** Böter, kostnaden för att återkalla en defekt produkt, eller de massiva omstrukturingskostnaderna när en konkurrent stör din föråldrade affärsmodell.
- **För planeten:** Kostnaden för att bygga havsmurar är 100 gånger högre än kostnaden för att minska utsläppen var 1990. Kostnaden för att tvätta koldioxid ur atmosfären är storleksordningar högre än att inte släppa ut den.
- **Mätetalet:** Vad är den projicerade 10-årskostnaden för problemet du för närvarande ignorerar? Den framtida siffran hör hemma på dagens balansräkning.

3. Alternativkostnaden

Vad du förlorade genom att inte anpassa dig tidigare.

Detta är den "fantomtillgång" – värdet som *borde* existera men inte gör det eftersom du var för stelbent för att bygga det.

- **För ett företag:** Marknadsandelen som togs av en konkurrent som anpassade sig medan du försvarade status quo. (Kodak förlorade marknaden för digitalkameror inte för att de inte kunde bygga den, utan för att de inte ville kannibalisera sin filmskuld).
- **För en civilisation:** "Energiutdelningen" vi inte har eftersom vi försenade omställningen till förnybart. Det "kognitiva överskott" vi inte har eftersom vi lät sociala medier fragmentera vår uppmärksamhet.
- **Mätetalet:** Vad är värdet på marknaden, innovationen eller stabiliteten du *skulle* ha idag om du hade uppgraderat ditt OS för tio år sedan?

Formeln

För att beräkna din totala utvecklingsskuld, summera dessa tre rader:

$$\text{Utvecklingsskuld} = (\text{Undvikandekostnad}) + (\text{Projicerad saneringskostnad}) + (\text{Förlorad alternativkostnad})$$

När man kör denna beräkning för den moderna civilisationen är siffran svindlande. Den överstiger global BNP. Vi är tekniskt sett insolventa.

Men till skillnad från finansiell konkurs kan civilisatorisk konkurs inte lösas genom att trycka pengar. Den kan bara lösas genom att omstrukturera den underliggande tillgången.

IV. Ränta-på-ränta-effekten: Den vertikala kostnadskurvan

Om du har skulder är tiden din fiende. Men med utvecklingsskuld är tiden inte bara linjär – den är exponentiell.

Vi bevitnar just nu den skrämmande matematiken av ränta-på-ränta applicerad på planetära system.

I årtionden växte kostnaden för vår skuld långsamt. Vi kunde ignorera den försämrade jorden, den slitna sociala tilliten och det ackumulerade kolet eftersom "räntebetalningarna" var små, hanterbara katastrofer. En värmebölja här, ett upplopp där, en finanskrasch vart tionde år. Vi kunde "rädda" systemet genom att trycka pengar eller stifta en ny lag.

Men exponentiella kurvor har en otäck egenskap: de ser platta ut under lång tid, och sedan, plötsligt, går de vertikalt.

Vi har träffat den **vertikala kostnadskurvan**.

Klämman

Kostnaden för att lösa våra problem stiger nu snabbare än vår kapacitet att generera resurser.

- **Klimat:** År 1990 uppskattades kostnaden för den gröna omställningen till 1 % av global BNP. Idag, på grund av eftersatt underhåll och inlåsta feedback-loopar, närmar sig den kostnaden 5–10 %. Om vi väntar ett decennium till kommer kostnaden att överstiga den totala globala produktionen.
- **Konflikt:** I en stabil ordning är diplomati billigt. I en kollapsande ordning kostar upprustning för globalt krig allt vi har.
- **Psykisk hälsa:** Vi spenderar miljarder på att behandla ångest och utbrändhet, men *drivkrafterna* bakom den ohälsan (sönderfallet av vår sociala och ekonomiska väv) accelererar snabbare än vi hinner utbilda terapeuter.

Vi befinner oss i ett **förlorande lopp** mellan **kaosets exponentiella kostnad** och **våra lösningars linjära tillväxt**.

Fysiken dikterar att den exponentiella kurvan alltid vinner.

Nivå 1-fällan: Låna för att betala räntan

Tragedin med vårt nuvarande ledarskap är inte att de inte gör något. Det är att de försöker betala av skulden genom att låna mer från samma källor som orsakade den.

De tillämpar linjära fixar på ett exponentiellt problem.

- **Den blå reaktionen (Auktoritarianism):** När det Stadie Blå-sinnet ser kaoset försöker det låna mer **Kontroll**. "Om vi bara slår ner hårdare, censurerar internet och stänger gränserna kan vi återställa ordningen." *Resultat:* Trycket byggs upp tills systemet exploderar. Man kan inte lagstifta bort en komplexitetskris.

- **Den orangea reaktionen (Hyperfinansialisering):** När det Stadie Orange-sinnet ser stagnationen försöker det låna mer **Tillväxt**. "Om vi bara sänker räntorna, finansialiserar naturen och uppfinner AI kan vi växa oss ur skulden." *Resultat:* Vi strippar de återstående fundamenten av biosfären och samhället för att pumpa upp kvartalssiffrorna. Vi eldar upp möblerna för att värma huset.
- **Den gröna reaktionen (Oändligt processande):** När det Stadie Grön-sinnet ser lidandet försöker det låna mer **Empati**. "Om vi bara har mer dialog, mer inkludering och mer medvetenhet kan vi läka traumat." *Resultat:* Vi drunknar i processer. Vi lägger vår begränsade energi på att hantera känslor kring kollapsen snarare än att bygga infrastrukturen för att överleva den.

Komplexitetens hyperinflation

Detta är slutstadiet för Nivå 1-styrning. Genom att försöka lösa problemet med samma tänkande som skapade det, skapar vi en **komplexitetens hyperinflation**.

Vi lägger till fler lagar för att fixa de gamla lagarna. Fler subventioner för att fixa marknadsmisslyckandena. Fler kommittéer för att hantera dödläget. Systemet blir så tungt, så dyrt och så bräckligt att det konsumerar all sin energi bara för att upprätthålla sig självt. Det har ingen energi kvar för att lösa problem.

När ett system når denna punkt, avtar det inte långsamt. Det brister.

V. Omstruktureringen: Företagsrekonstruktion för civilisationen

När ett företag drunknar i skulder det inte kan betala, står det inför ett binärt val.

1. **Konkurs (Likvidation/Chapter 7):** Företaget upplöses. Tillgångarna säljs som skrot. De anställda förlorar sina jobb. Borgenärerna får ören på kronan. Strukturen upphör att existera.
2. **Företagsrekonstruktion (Reorganisation/Chapter 11):** Företaget erkänner att det inte kan betala sina skulder under de *nuvarande* villkoren. Det pausar betalningar, förhandlar med borgenärer, omstrukturerar sin verksamhet och återuppstår som en smidigare, mer funktionell enhet. Skulden omvandlas till eget kapital i det nya systemet.

Civilisationer står inför exakt samma val.

Alternativ 1: Den hårda kraschen (Värld 1)

Detta är **likvidationens** väg. Vi vägrar att omstrukturera. Vi klamrar oss fast vid vårt Stadie Orange-operativsystem in i det bittra slutet.

- **Mekanismen:** Krig. När nationer inte kan betala sina ekologiska eller sociala skulder försöker de stjäla resurser från sina grannar. "Kampen om resurserna" börjar.
- **Resultatet:** Vi bränner planetens återstående tillgångar i en slutgiltig konflikt om dominans. Civilisationens komplexitet kollapsar. Skulden betalas i blod, svält och en återgång till stenåldern.

Alternativ 2: Strategisk omstrukturering (Värld 2)

Detta är **reorganisationens** väg. Vi erkänner att den westfaliska/neoliberal ordningen är insolvent. Den kan inte lösa problemen den skapade. Vi utlyser en "Planetär

företagsrekonstruktion".

- **Mekanismen:** Vi antar ett nytt operativsystem designat för en sluten värld (Nivå 2). Vi omvandlar våra skulder (koldioxid, ojämlikhet) till nya former av eget kapital (regenerering, deltagande).

Glimtar av omstrukturering

Detta är inte science fiction. Vi ser redan företagsrekonstruktioner börja i agila hörn av världen:

- **Costa Rica** har omvandlat sin orangea skuld (avskogning) till ekologiskt kapital genom skuld-mot-natur-byten.
- **Estland** har minskat sin blåa skuld (byråkrati) genom radikal digital transparens (X-Road).
- Dessa är konceptbevis för den globala omstrukturering som komma skall.

Omstruktureringsplanen: Global Governance Frameworks (GGF)

GGF är inte en politisk ideologi. Det är en omstruktureringsplan vid konkurs. Den består av tre specifika protokoll utformade för att balansera böckerna.

1. Protokoll Omega: Stoppa blödningen

- **Problemet:** "Externaliseringsskulden". Aktörer profiterar genom att dumpa kostnader på allmänningen.
- **Lösningen:** Ett meta-suveränt efterlevnadslager. Protokoll Omega använder transparens och automatiserad verifiering för att säkerställa att ingen aktör kan åka snålskjuts på helhetens stabilitet. Det sluter loopen. Du kan inte profitera på toxicitet längre.
- **Resultatet:** Ackumuleringen av ny skuld stannar omedelbart.

2. Hearthstone: Refinansiering av kapitalet

- **Problemet:** Vi håller på att få slut på fysiska resurser (kopparbristen).
- **Lösningen:** Vi flyttar kritiska planetära tillgångar (Amazonas regnskog, litiumfyndigheter, jordmån) till **globala förvaltarstruktur**. Istället för att nationer slåss om att *äga* dem, förvaltas de som allmännyttiga tjänster till förmån för alla.
- **Resultatet:** Vi skiftar från "utvinningsekonomi" till "regenerativ ekonomi". Tillgångsbasen börjar växa igen, istället för att krympa.

3. AUBI (Adaptiv universell basinkomst): Skydda aktieägarna

- **Problemet:** Den "sociala skulden". Osäkerhet och ojämlikhet har förstört medborgarnas förmåga att anpassa sig.
- **Lösningen:** Vi behandlar varje människa som en aktieägare i den planetära allmänningen. Vi tillhandahåller ett **suveränt golv** – villkorlös trygghet.
- **Resultatet:** Vi låser upp mänsklighetens "kognitiva överskott". Istället för att slåss för överlevnad frigörs miljarder sinnen för att hjälpa till att lösa omstruktureringsutmaningarna.

Borgenärerna kommer att protestera

I varje konkurs bekämpar de gamla borgenärerna (särintressen) omstruktureringen. De vill ha betalt *nu*, även om det dödar företaget.

- Den fossila industrin, det militärindustriella komplexet och rentierklassen kommer att slåss för att behålla det gamla operativsystemet.
- **Deras invändningar är helt giltiga inifrån det gamla bokföringssystemet.** Men det systemet går inte längre ihop.
- Fysikens lagar är den slutgiltiga domaren. Verklighetens domstol har redan dömt: **De gamla skulderna kan inte betalas.**

Det enda valet är *hur* vi ställer in betalningarna: kaotiskt eller strategiskt.

VI. Den personliga revisionen: Din inre balansräkning

Systemförändring är fraktal. Samma skuld som ruinerar vår civilisation gömmer sig också i din kalender, din kropp och ditt nervsystem.

Du kan inte leda en Nivå 2-omstrukturering om du personligen drunknar i Nivå 1-skuld. Det är dags att revidera din egen inre balansräkning.

Var betalar du ränta på gammalt tänkande?

- **Din blå skuld (Stelhetsskatten):** Klamrar du dig fast vid en rutin, ett jobb eller en identitet som inte längre passar verkligheten för att du fruktar förändringens kaos? Energin du spenderar på att försvara en föråldrad version av dig själv är räntebetalningen.
 - *Kostnaden:* Stagnation och ångest.
- **Din orangea skuld (Utbrändhetsskatten):** Har du externaliserat kostnaden för din ambition på din kropp eller dina relationer? Har du behandlat sömn, familj och hälsa som "valfritt" i jakten på ett mål?
 - *Kostnaden:* Kronisk trötthet och det plötsliga insikandet att framgång känns tomt.
- **Din gröna skuld (Gränsskatten):** Tolererar du inkompetens eller toxicitet i din krets för att du är rädd för att vara "dömande"? Har du löst upp dina egna gränser i harmonins namn?
 - *Kostnaden:* Bitterhet och oförmågan att effektivt fullfölja ditt syfte.

Det första steget i den stora omstruktureringen är inte att fixa världen. Det är att sluta betala ränta på dina egna dåliga lån. Du måste utlysa amnesti för dina tidigare misstag och uppgradera ditt eget operativsystem.

VII. Uppmaning till handling: Den stora omstruktureringen

Notan har förfallit. Säkerhetskravet har ställts.

Vi slösar för närvarande vår återstående energi på att bekämpa varandra. Vänstern skyller på högern. Högern skyller på vänstern. Folket skyller på eliten. Eliten skyller på folket.

Sluta bekämpa den "andra sidan". Skulden är fienden.

Varje ögonblick som spenderas i kulturkrig är ett ögonblick då vi inte omstrukturerar. Det är att plundra tillgångar medan skeppet sjunker. IPCC ger oss fram till 2030 att halvera

utsläppen. Omstruktureringen måste börja detta budgetår.
Vi inbjuder dig att sluta vara en gäldenär och bli en revisor.

Ditt första drag

Vänta inte på tillåtelse. Börja revisionen idag.

1. **Titta på din organisation:** Var betalar ni *undvikandekostnaden*? Vilken verklighet spenderar ni pengar på att ignorera?
2. **Titta på ditt samhälle:** Var ackumuleras *saneringskostnaden*? Vilket problem växer för att ni är för förlamade för att namnge det?
3. **Beräkna siffran:** Sätt en prislapp (eller en mänsklig siffra) på det. Gör skulden synlig.

Gå med i bärgningen

Global Governance Frameworks (GGF) bygger **arkitekturen med öppen källkod** för reorganisationen. Vi skriver ansökan om företagsrekonstruktion för den planetära eran.

- **Om du är en ledare:** Vi har **ritningarna** för att vägleda din omstrukturering.
- **Om du är en byggare:** Vi behöver **samarbetspartners** för att förfina de nya fundamenten.
- **Om du är rädd:** Det är en rationell respons på ett säkerhetskrav. Använd den rädslan för att driva handling.

Fönstret för en strategisk omstrukturering håller på att stängas. Om vi väntar för länge kommer valet att göras åt oss av fysikens lagar.

Vi kan betala denna nota tillsammans, eller så kan vi gå i konkurs ensamma.

Revisionen är klar. Siffrorna ljuger inte.

Vem är redo att omstrukturera?

Ladda ner mallen för utvecklingsskuldkalkylatorn på
globalgovernanceframeworks.org/tools/developmental-debt